

An sinh xã hội

CHO NGƯỜI DI CƯ RA THÀNH THỊ Ở TRUNG QUỐC

ĐỒNG QUỐC ĐẠT

Trước đây, Chính phủ Trung Quốc đã áp dụng biện pháp cấp phép cư trú để điều tiết sự tiếp cận đối với phúc lợi và bảo hiểm xã hội (BHXH), điều tiết dòng dịch chuyển dân cư và cầu lao động. Theo Ngân hàng thế giới 2002, điều này sẽ dẫn đến hai vấn đề. *Thứ nhất*, những công dân di cư ra thành thị sẽ bị hạn chế về tiếp cận phúc lợi xã hội và họ không thể tìm việc làm một cách chính thức vì không có giấy phép cư trú. *Vấn đề thứ hai là*, người dân không di cư ở lại nông thôn gây dồn ứ cung lao động và làm trầm trọng thêm tình trạng thất nghiệp và thiếu việc làm ở nông thôn. Nhận thức được vấn đề này, Chính phủ Trung Quốc đã bãi bỏ một phần qui định về hệ thống cấp phép cư trú nhằm làm tăng tính linh hoạt của thị trường lao động. Một giải pháp là cung cấp các dịch vụ an

sinh và an sinh xã hội cho mọi người dân không phụ thuộc và tình trạng cư trú của họ. Hệ thống này cũng tương tự như các nước công nghiệp phát triển. Tất nhiên phải tiến hành thay đổi từ từ, và tính đến vấn đề nảy sinh ở các thành phố quá đông. Việt Nam cũng có thể học hỏi kinh nghiệm từ những hoạt động thí điểm này của Trung Quốc.

Qua nghiên cứu BHXH tự nguyện ở một số nước trên thế giới, chúng tôi nhận thấy hoạt động BHXH tự nguyện ở các nước rất đa dạng và hầu như không giống nhau vì chúng phụ thuộc vào điều kiện kinh tế – chính trị – xã hội. Tuy nhiên có thể rút ra một số điểm chung trong việc thực thi BHXH tự nguyện ở các nước như sau:

- Các nước áp dụng BHXH tự nguyện, phần lớn là những nước có nền kinh tế phát triển hoặc hệ thống pháp luật về

BHXH tương đối hoàn chỉnh, thu nhập bình quân tính theo người dân cao, BHXH tự nguyện do Luật BHXH điều chỉnh.

- *Về đối tượng:* Tùy theo từng nước nhưng đa số đối tượng của BHXH tự nguyện là mọi đối tượng kể cả đối tượng thuộc diện tham gia BHXH bắt buộc. Thông thường ở các nước áp dụng đối với người lao động trong khu vực nông nghiệp, lao động trong khu vực phi kết cấu, lao động tự do đối với những người thuộc diện tham gia BHXH bắt buộc, BHXH tự nguyện áp dụng đối với những người có thu nhập vượt mức tiền lương trần tính tỷ lệ thu BHXH và những người có nguyện vọng muốn tham gia BHXH bổ sung. Chẳng hạn ở Mỹ hầu hết lao động làm việc trong bộ máy nhà nước, các doanh nghiệp nhà nước và một số hãng lớn vẫn tham gia cả hai hình thức bắt buộc và tự nguyện để đảm bảo mức lương khi về hưu.

- *Về chế độ:* Tất cả các nước đều không áp dụng cả 9 chế độ theo công ước 102 của Tổ chức Lao động quốc tế đối với BHXH tự nguyện. Các chế độ được nhiều nước áp dụng là trợ cấp tuổi già (trợ cấp hưu trí) trợ cấp mất người nuôi dưỡng (trợ cấp tuất) ở một số nước còn áp dụng thêm chế độ chăm sóc y tế, trợ cấp ốm đau hoặc trợ cấp tai nạn lao động.

- *Mức đóng phí BHXH tự nguyện:* Tính mềm dẻo trong BHXH tự nguyện được các nước thực thi thông qua mức đóng góp. Các nước đều áp dụng các mức đóng đa dạng để đáp ứng nhu cầu người tham gia, không giới hạn, không khống

chế mức tối đa. Riêng ở Mỹ, quỹ BHXH tự nguyện được hình thành từ sự đóng góp của người lao động và người sử dụng lao động (đối với lao động làm thuê không thuộc đối tượng tham gia BHXH bắt buộc). Mức đóng góp tối thiểu được quy định trong Luật BHXH và Luật thuế do Quốc hội ban hành, các mức khác do người tổ chức BHXH tự nguyện quy định, được Bộ lao động chấp thuận. Luật cũng quy định những người nhận lương hưu cao cũng phải chịu thuế cho khoản lương hưu của họ.

- *Mức hưởng:* Ở một số nước áp dụng hai hình thức xác định mức hưởng: (1) Trợ cấp xác định: Mức trợ cấp được xác định theo số năm đóng góp, tỷ lệ đóng góp. (2) Mức đóng góp xác định theo hình thức tài khoản cá nhân: Trợ cấp xác định theo số tiền đóng góp và hiệu quả tăng trưởng, không quy định trước tỷ lệ hưởng. Số tiền đóng góp của người lao động, lãi thu được từ đầu tư được thông báo hàng năm đồng thời thông báo mức trợ cấp sẽ được nhận theo số tiền đóng góp tương ứng. Người lao động có quyền xem xét quá trình đầu tư số tiền của mình. Mức trợ cấp theo dạng này không cố định, phụ thuộc vào đóng góp của người lao động và hiệu quả đầu tư. Người lao động có quyền lựa chọn nhận trợ cấp một lần, hàng tháng. Chẳng hạn ở Mỹ, hiện nay một nửa số lao động tham gia BHXH đang ở dạng xác định trợ cấp và một nửa ở dạng xác định mức đóng, nhưng xu hướng đang chuyển dần sang mức đóng góp.

(Xem tiếp trang 86)

Ngày 18-7-1994, Quốc vụ viện ban hành “Quyết định cải cách sâu hơn nữa chế độ nhà ở ở thành phố và thị trấn”, xác định rõ nội dung cơ bản của cải cách chế độ nhà ở ở thành phố và thị trấn, trong đó tính đến cả phương thức phân phối nhà phúc lợi chuyển thành phương thức phân phối tiền vốn dựa vào phân phối lao động. Khi Quyết định được đưa ra, đã mở rộng cánh cửa thương phẩm hoá nhà ở ở thành phố và thị trấn, thể hiện quyết tâm cả nước tiến hành cải cách thị trường hoá nhà ở. Sau đó, có rất nhiều ý kiến về vấn đề ổn định việc bán nhà công hữu. Và bằng việc bán nhà công hữu cho công nhân ở thành phố và thị trấn, Trung Quốc dần hoàn thành tiến trình tư hữu hoá nhà ở.

Ngày 3-7-1998, Quốc vụ viện ban hành “Thông tư về việc tăng cường xây dựng nhà ở, cải cách sâu hơn nữa chế độ nhà ở ở thành phố và thị trấn của Quốc vụ viện”. Những văn bản này đã xoá bỏ chế độ phân phối nhà ở trước đây. Từ đó xây dựng vai trò chủ đạo của thị trường nhà ở. Ngày 12-8-2003, Quốc vụ viện lại ban hành “Thông tư về việc thúc đẩy thị trường bất động sản tiếp tục phát triển một cách lành mạnh”. Ngày 7-8-2007, Quốc vụ viện ban hành “Những ý kiến về vấn đề giải quyết khó khăn về chỗ ở của những gia đình có thu nhập thấp ở thành phố”. Chuyển hướng từ điều chỉnh thị trường sang điều chỉnh bảo hiểm, trở thành trung tâm của hệ thống bảo hiểm nhà ở.

(Còn nữa)

KIỆT NHI sưu tầm

An sinh xã hội...

(tiếp theo trang 78)

- Hoạt động đầu tư tăng trưởng quỹ đóng góp vai trò quan trọng. Hầu hết các nước đều qui định các lĩnh vực quỹ BHXH được phép đầu tư. Các lĩnh vực được phép đầu tư là những lĩnh vực độ rủi ro thấp, chủ yếu là tham gia vào thị trường chứng khoán, mua tín phiếu nhà nước ban hành, khi tiến hành biện pháp đầu tư tài chính, Hội đồng quản trị BHXH là tổ chức quyết định.

- Vai trò của Nhà nước với quỹ BHXH tự nguyện: vai trò của Nhà nước với quỹ BHXH tự nguyện là rất lớn và rất quan

trọng. Nhà nước có cơ quan bảo hiểm quỹ trợ cấp để bảo hiểm cho quỹ BHXH tự nguyện trong trường hợp quỹ có nguy cơ đổ vỡ.

- Tổ chức quản lý BHXH tự nguyện: ở một số nước do tổ chức BHXH chuyên ngành của nhà nước quản lý. Đúng đầu các tổ chức này là Hội đồng quản lý có đại diện của các bên tham gia BHXH. Song ở một số nước lại do các công ty BHXH tự nguyện, nhưng các công ty này chịu sự quản lý của cơ quan (cơ quan quản lý BHXH bắt buộc).